

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 270. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-palladius01val-shoot-idm140153321516592.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

Jeg er Herren din Gud som udledde deg aff den Aegypteste treldom.||

271

Det første Bwd. Du skat icke haffue fremede Guder for meg.

HEr tencker ieg først/ huad Gud vill haffue/ at ieg skall gøre/ oc huad hand lærer meg/ i dette bwd/ som er/ at ieg skal met mit ganske hierte/ hw oc sind/ sette all min tro/ oc haab till hanom alene/ vti alle mine sager/ vti all min nød/ oc trang/ oc tro skadelige/ at hand vill visselige oc alluorlige være min Gudt/ som hand haffuer tilsagt meg/ oc der fore skall ieg oc holle hanom/ om ieg icke vill forlise oc forkaste/ den euige salighed/ oc at mit hierte/ skal icke bygge/ eller sette tro till naaget andet/ være seg enten/ rigdom/ gotz/ penninge/ heder/ ære/ vijsdom/ vold/ machth/ hellighed/ eller till naaget creature.

Der nest/ tacker ieg Gud/ for sin || grundløse barmhertighed/ at hand haffuer saa bewijst sit faderlige hierte mod meg arme fortapte/ oc fordømpte menneske/ oc steeg her ned till meg veluillige/ vbøden/ vkaldet/ oc foruden all min fortieneste oc verskyld/ oc tilbød seg selff/ at hand vil være min Gud/ aname meg/ vnder sin beskyttelse oc beskermelse/ saa at ieg maa friet forlade meg paa hanom/ vti all min nød/ Fordi/ at hand vill staa met meg/ beware/ trøste/ oc hielpe meg/ Oc der som hand haffde icke saa obenbarlige beuiest seg/ met sit ord mod oss/ oc saa menneskelige talet met oss/ at hand vilde være vor Gud/ da haffde vij arme blinde menneske/ end nu som tilforn/ motte søge effter andre fremede Guder/ Hwo kand ful tacke hanom der fore till euig tid.

For det tredie/ scriffter ieg oc bekender/ mine store mangfoldelige synder oc vtagnemelighed/ at ieg haffuer/ alle mine dage/ saa skendelige/ oc skamelige forachtet saadan en skøn/ mechtig lærdom oc gaffue/ oc || saa gruselige fortørnet Gud/ met mit vsigelige affguderij/ det fortryder meg/ aff hw oc hierte/ oc saa beder ieg om miskundhed oc nade.

272

For det fierde/ beder ieg oc siger/ Eÿa min kiere Gud/ oc Herre/ hielp meg formedelst dÿn naade/ at ieg maa daglige lære io mere oc mere/ oc forstaa dette dit bwd/ o c met mit ganske hierte der effter gøre oc ieffue/ Beuare ia mit hierte/ at ieg icke mere saa forglemer dette bwd/ eller vorder vtagnemelig/ oc søger om hielp/ trøst oc raad/ hoss andre Guder/ enten paa iorden/ eller i naaget creature/ men at ieg/ kan bliffue skadelige/ met en rener tro/ hoss deg min eniste Gud/ till enden Amen kiere Here Gud Fader/ Amen.

Der effter (om meg luster) oc tiden recker till/ oc om mit hierte er opuact oc optent till at bede/ da tager ieg meg det andet bwd fore/ oc snoer det ocsaa vti en firefolt krantz/ som her effterfølger/ ||

Det andet Bwd. Du skalt icke misbruge HERRENS din Guds naffn/

FØrst lærer ieg her/ at holle Guds naffn helligt/ hederligt/ oc skønt/ ved sin rette ære oc verdighed/ oc at ieg skall ick suerie eller bande om Guds naffn/ eÿ liuge eller være hoffmodig/ eÿ søge min egen ære oc naffn/ men ydmygelige paakalle/ tilbede/ prise/ oc loffue Guds naffn/ lade det være min ære oc pryss/ at hand er min Gud/ oc ieg er hans arme creature/ oc wuerdigste tienere.

Der nest/ tacker ieg hanom/ for sine herlige gaffuer/ at hand haffuer obenbaret oc giffuet meg/ sit hellige naffn/ at ieg kand/ rose meg aff hans naffn/ oc lade meg neffne/ Guds tienere/ || Creatur etc. At hans naffn er min tilfluct/ som et fast oc sterckt slaat (som Salomon siger) till huilcket det retferdige menneske flyr/ oc vorder beskermet.

For det tredie/ scriffter ieg oc bekender/ mine skendelige sware synder/ som ieg alle mine dage haffuer giort/ mod dette bwd/ icke alsomeneste i det/ at ieg haffuer forsømet oc 273 forglempt at paakalle/ rose/ prise/ oc ære hans hellige naffn/ men ocsaa/ at ieg haffuer været vtagnemelig/ for saadan en mechtig gaffue/ oc haffuer misbruget/ till allehaande skendsel oc synd/ met swerien oc banden/ løgen/ oc bedrægerij/ det gør meg ont/ oc ieg beder om naade oc forladelse.

For det fierde/ beder ieg/ om hielp oc trøst/ at ieg vti fremtiden (nu her effter) motte vell lære dette bwd/ oc at hand vill beuare meg/ fra saadan skendelig vtagnemelighed/ misbrug oc synd/ mod hans hellige naffn/ men at ieg kand findes tacknemelighed/ oc i hans naffns rette frøct oc ære. ||

Oc her formaner ieg deg/ ligesom ieg gjorde tilforn i Pater noster/ at der som den helligaand komer blant saadane tancker/ oc begynder at predicke i dit hierte/ andre høyge oc mechtige rige tancker/ Da gjør hanom den ære/ lad disse forskreffne tancker fare/ oc vær stille/ oc hør till huad hand siger/ der bedre kand end enten ieg eller du/ oc merck oc skriff det vell som hand predicker/ saa faar du vnderlige ting at vide (som Daud siger) vti Guds low oc bwd.

Det tredie bwd. Du skalt hillige din Søndag.

HEr lærer ieg først/ at Sabbath dag/ oc andre hellige dage/ ere icke der fore skickede oc indsætte/ at vij skulle gaa orkeløse oc intet || gøre/ eller oc at vij skulle slemme oc demme/ oc følge legomens løst oc begæring effter/ men paa det at vij skulle hellige denom/ Dog skulle vij det mercke/ at wij kunde icke hellige denom formedelst vore gerninger/ Fordi/ at vore gerninger ere icke hellige/ men formedelst Guds ord/ som er alene gantske reent oc helligt/ oc helliger alle de ting/ som der omgaass met/ være seg enten/ tid/ stæd/ persone/ gerning/ huile/ et cet. Fordi at vore gerninger vorder hellige gjorde formedelst Guds ord/ som Sancte Pouel scriffuer i. Timoth. iij. at ocsaa alle Creature vorder hellige formedelst Guds ord/ oc en Christen bøn/ Der fore lærer ieg her aff/ at ieg skal om 274 Sabbath dagen/ for alle ting høre Guds ord/ oc betencke det/ oc der effter loffue Gud vti det same ord/ oc tacke hanom for alle sine velgerninger/ || oc bede for meg/ oc for den ganske verden/ Hwo som saa holler seg om Sabbath dagen/ hand helliger rettelige same dag/ effter dette bwd/ Men hwo som icke saa holler seg/ hand gør værre/ end de som arbejde om Sabbath dagen.

For det andet/ tacker ieg Gud/ i dette bwd/ for sine store oc mechtige skøne velgerninger/ at hand lader predicke/ for oss sit hellige ord/ oc haffuer befalet oss/ at handle oc trachtare same ord/ besynderlige om Sabbath dagen/ Huilcken skat intet menneskes hierte/ kand fuldkomelige nock betencke/ Fordi/ at hans ord/ er det eneste liuss/ vti dette verdens mørck/ oc liffsens ord/ trøst/ oc all salighed/ Oc huor som Guds hellige oc salige ord icke er/ der er idel forferdeligt oc gruseligt mørck/ vildfarelse/ parthier oc sechte/ død/ all vløcke/ oc dieffuelsens egen Tirannij/ som wii daglige see for øygene.

For det tredie/ scriffter ieg/ oc bekender myne store synder/ oc skendelige || vtacknemelighed/ at ieg met mit sleme/ skamelige leffnet/ haffuer brøt saa offte Sabbath dagen/ oc saa iemerlige forachtet hans hellige dyre ord/ oc at ieg haffuer været saa lader/ vløstig/ oc fortrøden till at høre det/ ia/ at ieg haffuer icke end en gong hiertelige begeret det/ oc eÿ heller tacket Gud der fore/ Saa haffuer ieg ladet min kiere Gud predicke forgeffues for meg/ oc offuer giffuet den edele skat/ oc traad der paa met myne føder/ huilcket han haffuer formedelst sin Guddomelige godhed/ taget taalmodelige aff meg/ oc icke der fore affladet at predicke stedse fremdeles for meg/ oc at raabe till min sielss salighed met al faderlig oc Guddomelig kerlighed oc troskaff/ At ieg saa haffuer handlet mod dette hans bwd/ fortryder meg storlige/ oc gør meg ret ont aff mit hierte/ Oc ieg paakaller Guds barmhertighed/ oc beder om naade/ oc om mine synders forladelse.

For det fierde/ Beder ieg for meg oc for den gantske verden/ at vor kiere || Fader/ vil holde oss ved sit hellige ord oc icke tage det fra oss/ for vore synder/ vtagnemelighed/ oc ladhed 275 skyld/ at hand vil beuare oss fra parthier/ oc falske lærere/ oc sende oss ret tro arbeydere/ vti sit høst/ det er/ tro oc frome Bisper/ sogneprester/ oc predickere/ oc at hand vill giffue oss/ alle naade/ at vij kunde høre hans ord/ aff deres mund/ lige som aff Guds egen mund/ aname oc ære det met all ydmydighed/ dertill ocsaa tacke ock loffue hanom aff gantske hierte der fore etc.

Det fjerde Bud. Du skalt ære dyn fader oc din moder.

Først lærer ieg her/ at kende min Gud oc skabere/ huor vnderlige hand haffuer skabt meg/ met siel oc legome oc giffuet meg/ liff/ formedelst mine foreldere/ oc haffuer || giffuet denom saadant et hierte mod meg/ at de vilde gerne tiene meg/ som deres liffs fructh/ føde meg til verden forsee meg/ beuare meg/ optøchte meg met stor flid/ sorg/ fare/ moye oc arbeyde/ oc hand haffuer beuaret meg/ som hand haffuer skapt paa liffs oc sielss vegne/ for vsigelige fare oc nød/ ia/ hand haffuer offte hulpet meg/ lige som han skabte meg/ alle timer om paa det ny/ Fordi/ at Dieffuelen ligger oss paa halsen/ oc gynner oss icke liffuet et øygeblick.

Der nest/ tacker ieg min kiere Gud oc skabere for meg/ oc for den gantske verden/ at hand vti dette bwd/ haffuer stichtet oc foruaret/ menneskelige køns nature/ oc slechte/ till at voxer/ øger/ oc formere seg/ det skeer in Oeconomia oc Politia/ det er/ vti husholding oc stads regemente/ Fordi/ at vden disse twende skikkelser eller regementer/ kunde werden icke staa et aars tid/ Fordi at huor || som icke er/ et verdsligt regemente/ der kand icke være fred/ huor som icke fred er/ der kand icke husholding være/ huor som husholding icke er/ der kunde ick børn fødes/ eller optøchtes oc vti saa maade bleffue faders oc moders stat/ till intet/ Men der fore/ staar dette bwd/ holler oc beuarer ved machth/ baade husholding/ oc Stadsregemente/ biuder oc befaler/ børn oc vndersaatte/ hørsomelighed oc lydelse/ oc vill aluorlige at det skall ske/ oc der som det icke skeer/ 276 da vil hand straffe det haardelige/ oc ingelunde ladet være vstraffet/ Ellers haffde børn/ lenge siden/ met deres vlydelse forderuet/ oc ødelagt all husholding/ Desligest haffde oc vndersaattene/ formedelst oprør oc forræderij/ lenge siden ødelagt/ oc till intet giort all stads regemente/ effterdi at børnene/ ere meget flere end foreldrene/ oc vnderdanene/ flere endt regenterne/ Der fore er saadan Guds velgerning vsigelig.

For det tredie/ scriffter ieg oc bekender/ || min sleme vlydelse oc synd/ at ieg mod dette min hellige Guds bwd icke haffuer æret mine foreldere/ eÿ heller været denom hørig oc lydig/ som meg burde at være/ Men offte fortørnet denom/ oc giort denom vrede/ anammet deres milde straff met vtaalmodighed/ murret oc knurret mod denom/ forachtet deres tro formaning oc paamindelse/ efterfølt meget mere et løst selskaff/ oc skalcke/ end mine kære foreldere/ endog at Gud forbander sadane vlydelige børn/ oc lader denom icke lenge leffue/ som vij oc see/ monge omkome skendelige/ oc forfares/ for end de vorde till mend/ Fordi/ at huo som icke vill lyde fader oc moder/ hand skall nødes till/ at lyde bødelen/ eller kome formedelst Guds vrede/ skendelige fra denne werden/ oc miste deree liff/ Saadant gør meg we i mit hierte/ oc ieg beder om naade oc forladelse.

For det fjerde/ beder ieg for meg/ oc for den ganske werden/ at Gud || vil forlene oss naade/ oc vdøse rigelige oc rondelige sin benedidelse/ oc velsegnelse/ baade offuer husholding/ oc stade regemente/ oc at vij kunde her effter bliffue frome/ holle vore foreldere vti ære/ være vore herskaff vnderdanige/ modstaa dieffuelen/ oc icke følge hans indskud till vlydelse/ twedracht/ oc forrederij/ men hielpe till met gerningen/ at der kand holles fred/ oc alting kand gaa vell till/ baade i hwssv oc land/ Gud till loff oc ære/ oss selff till nytte oc gaffn/ oc at vij kunde kende saadane Guds gaffuer/ oc tacke hanom der fore/ Her skall mand indsøre en bøn/ oc bede for sine foreldere/ oc for sit herskaff/ at Gud vill forlæ denom forstand/ oc vijsdom/ till at regære/ oc staa oss fore met fred oc lycksalighed/ oc beuare denom fra Tirannij/ oc grumhed/ at de motte ære Guds 277 ord/ ingen forfølge eller gøre vræt/ Fordi/ at vij skulle forhuerffue saadane || mechtige store gaffuer aff Gud met vor bøn/ som Sancte pouel oss lærer/ Ellers er Dieffuelen vort herskaff/ oc den offuerste Abet vti Hoffgaarden/ oc gaar ilde till i alle maade.

Fader oc moder skulle ocsaa betencke/ at de icke forgæde seg selff/ eller deres børn oc tyende/ men alvorlige bede/ at vor kiere Fader/ (som haffuer giffuet denom sit naffns oc embedens heder oc ære oc vill at de skulle oc holles oc æres for fader oc moder) vill forlæ denom naade oc benedidelse/ till at regære oc bierge seg/ børn oc tyende/ gudelige oc Christelige/ at hand vill giffue denom vijsdom oc krafft/ at optøchte saa deres børn/ at de kunde ret hjertelige effterfølge denom/ oc være denom hørige oc lydige/ Fordi at baade børn/ oc børnenes fructh oc fremgong i Guds frycth/ oc i foreldernes lydelse/ er en stor Guds gaffue/ at de kunde ret || optychtes/ oc bliffue hart veed Guds frycth/ oc veed all tycth/ ære/ oc icke falde der fra/ eller bliffuer et hwss eller hussholding/ plat till en swinsti/ ia/ till en skalcke skole/ som mand finder mongesteds hoss groffue/ vgudelige/ oc vbeslauguet folk/ som haffue ingen Guds frycth eller ære.

Det femte Budord.

Du skalt icke sla ihuell.

HEr lærer ieg først/ at Gud vill haffue det aff meg/ at ieg skal elske min neste/ oc icke gøre hanom naagen skade paa sit lifff/ enten met ordt/ eller gerninger/ icke formedelst vrede/ vtaalmodighed/ had/ affvend/ eller naagen ondscaff/ ieg skall icke heffne meg paa hanom/ eller gøre hanom naagen skade/ Men ieg skal vide meg skyldig at være/ till at hielpe oc raade hanom det beste/ vti all || sin liffs nød/ Fordi at Gud haffuer giffuet meg i dette bwdord/ min nestes lifff/ till geme oc forwariæ/ Oc desligest haffuer hand befalet min neste/ at hand skal foruare mit lifff/ oc som Jesus Syrach siger/ 278 hand haffuer befalet/ huert menneske/ at foruare sin nestes lifff oc velfart.

Der nest/ tacker ieg Gud/ for sin vsigelige kerlighed/ sorg/ oc troscaff/ mod meg/ at hand haffuer opbyggt oc opreist/ saa sterck en vold oc muer omkring mit lifff/ at huert menneske er skyldigt till/ at skaane oc beuare meg/ oc at ieg skall lige saadan være mod alle menneske paa iorden/ hand vill oc endelige/ at hans budord/ skall holles veed machth/ oc der som det icke skeer/ da haffuer hand giffuet oc befalet/ Herredome oc herscaff swerdet/ till at straffe oc pine denom som veluillige offuertræde dette bwdord/ Oc der som hand haffde icke giffuet oss dette bwdord/ da skulde vell Dieffuelen komme saa gruseligt mord aff sted bland oss/ at ingen skulde kunde || leffue frij en stund/ Som det oc skeer/ naar Gud er vreder/ oc vill straffe denom som vhrsomme oc vtagnemelige ere.

For det tredie/ Skriffter ieg oc klager her offuer min oc all verdens ondscaff/ at vii icke aleneste saagruselige vtagnemelige ere/ for saadan hans faderlige kerlighed oc sorg som hand haffuer for oss Men ocsaa (det som er ia alt for meget skendeligt) at vij icke kunde kende saadant et bwdord oc lærdom/ oc ey heller ville lære/ men forachtet lige som det kome oss intet ved/ eller som vij haffde intet gaffn eller nytte der aff/ saa trygge gaa vij hen/ lægget intet paa hierte/ haffue ingen samuittighed der offuer/ at vij saa mod dette bwdord/ forachte oc forlade vor neste/ ia forfølge/ lastre/ skende/ oc der till mett i vort hierte døde/ oc dræbe hanom/ vij følge vor vrede/ grumhed oc all ondscaff/ lige som || vii gjorde ret vell der met/ Sendelige/ det er tid at vij klage oc skrige offuer oss selff/ fordi/ at vij ere skalcke/ onde/ blinde/ oc vgudeligt folck/ riffue oc bide/ støde oc træde/ oss bland huerandre/ som de vilde diur paa marcken gøre/ oc frychte saadant et aluerligt Guds bwdord plat intet etc.

For det fierde/ beder ieg/ at vor kiere Fader vill lære oss at kende saadane sine hellige bwdord/ oc hielpe oss at vij kunde leffue oc at holde oss der effter/ oc at hand vill beuare oss alle tilsamen fra den mordere/ som er en mestere offuer all mord 279 oc skalckhed/ oc at hand vil giffue rigelige sin naade till/ at alle menneske (oc vij met denom) kunde elske huerandre/ oc at den ene skall ville aname den anden met kerlighed/ glæde/ fred/ sagtmodighed/ venlighed/ oc godthedt/ forlade || huerandre all skyld oc brøde/ bære huer den andens brøst/ oc skrøbelighed/ vti et Christeligt brødrescaff/ oc saa leffue vti en ret fred oc endrechtighed/ som dette budord vduiser/ oc lærer oss at gøre.

Det siette budord. Du skalt icke bedriffue hoer.

HEr lærer ieg oc saa/ huad Gud tencker om meg/ oc huad hand vill at ieg skall gøre/ besynderlige at ieg skall leffue kyskelige/ blusomelige/ maadelige/ oc endrechtelige/ baade met tancker/ ord/ oc gerninger/ oc at ieg skall icke locke/ beligge/ krencke/ eller skende/ naagen mands hustru/ daatter eller pige/ men hielpe raade/ oc gøre alt det som kand tiene till deres tucth oc ære/ oc hielpe at løcke oc tillstoppe/ de vnyttige munde/ som gerne met deres løgen oc bagtalelse || ville stiaele/ heder oc ære fra denom/ Fordi/ at alle desse ting/ bør meg at gøre/ oc Gud vill det saa haffue/ at ieg icke aleneste skall lade min nestes hustru/ oc denom som hanom tilhøre/ vkrenckede/ oc vskemedede/ men ieg er oc saa plichtich till/ at hielpe der till met/ at deres tucth oc ære kand beuares/ oc holdes veed machth/ lige som ieg vill at min neste skal gøre/ mod meg det same/ beskerme min ære oc gode tœckt/ oc alle deres/ som meg tilhøre/ oc beuise seg aldeles mod meg som dette bwdord vduiser.

Der nest/ tacker ieg min kiere Herre oc Gud/ som er meg en tro Fader/ for saadane sin naade oc velgerning/ at hand met dette bwdord vill skytte oc beskerme/ min mand/ søn/ suend/ hustru/ datter/ oc pige/ oc forbiuder saa aluorlige oc hart/ att naagen skall gøre denom skam/ oc skendsel/ Fordi/ at han giffuer meg en frij leÿde/ oc vill ingelunde/ at dette hans bwdord/ skal offuertrædes/ oc der som ingen vill straffe dette 280 bwdordes offuertrædelse/ da vil hand det selff || skaffe/ Der kand ingen vndløbe hanom/ Fordi/ at

saadant et vlidigt meneske/ skal enten pines her i verden/ eller vti helffuedes affgrund/ till euig tid/ For hand vill haffue kysckhed/ oc kand icke lide/ at mand bryder echteskaff/ eller bedriffuer hoer/ Som vij oc daglige see/ at de som leffue deres leffnet vti horerij/ oc vkyskhed/ oc icke ville bedre seg/ faa gerne en onder affgong aff verden/ Ellers vore det vmugeligt/ at naagen hulde met fred sin hustru/ børn/ eller tyende/ ved tycth oc ære/ for saadane vrene vkyske oc skalckhafftige dieffuels tienere oc dyrckere/ fom ere/ bolere/ horeiegere/ Oc der som Gud icke straffede saa haardelige same synd/ da skulde der bliffue en gruselig vnaturlig beblandelse/ at folck skulde løbe tilsamen som hunde/ eller andre vskellige bester/ som det skeer naar Gud er vreder paa oss/ oc drager sin haand fra oss/ Oc lader oss velte vdaff en slemhed till en anden. ||

For det tredie/ bekender ieg mine synder/ som ieg mod dette bwdord bedreffuet haffuer/ met min tancke/ ord oc gerninger/ alle mine dage/ oc icke aleneste haffuer været vtacknemelig for saadan skøn lærdom oc gaffue/ men haffuer ocsaa murret mod Gud/ at hand haffuer bwdet saadan tycth oc kyskhed/ oc icke ladet allehaande wtycth oc skalckhet frij oc vstraffet/ Jeg haffuer oc forachtet/ bespattet/ oc forhaanet echteskaff/ oc huldet det for et forbandet leffnet/ Som de synder mod dette bwdord ere oc blandt alle andre synder de groffueste/ oc skendeligste/ oc kunde icke skiules eller aarsages vti nagen maade/ det fortryder meg aff mit hierte/ at ieg giort haffuer etc.

For det fierde/ beder ieg for meg oc all verden/ at Gud vill giffue oss sin naade/ till at holle dette hans bwdord met vilie oc kerlighed/ saa at icke aleneste vif selff maae leffue kyskelige/ men ocsaa hielpe oc raade andre der til. ||

Lige saa ferdes ieg aff sted/ met de andre bwdord/ om ieg haffuer tid oc stunder der till/ oc om meg det saa løster/ Fordi/ som ieg haffuer tilforn saugt/ vill ieg/ at ingen skall være bunden till disse mine ord oc tancker/ men ieg fremsetter dette mit Exempel oc efftersyn/ hwo som vill/ hand maa efterfølgge det/ 281 oc huo som kand hand maa forbedre det/ Oc hand maa paa en tidt tage seg et bwdord fore at offuerueye/ eller oc alle samen till lige/ om hanom saa løster/ Fordi at naar som Sielen giffuer grandgiffuelige acth paa naaget/ huad heller det er ont eller got/ saa kand hun vti et øygeblick mere tencke/ end tungen kand tale vti thi stunder/ oc federen kand scriffue i thi dage/ Saa mechtig en subtilig ting er det om Sielen eller aanden/ Der fore kand hun snarlige offuerløbe/ de thi budord/ naar hun vil det gøre/ oc er hendes aluere.

Det siuffuende bwdord. Du skalt icke stiæle.

FOR det første/ lærer ieg her/ at ieg skal icke tage min nestes gots/ ey heller holde det mod hans vilie/ huercken lønlige eller abenbarlige/ icke være vtro oc falsk vti handel/ tjeneste/ arbeyde/ ey heller forfreme min ting/ met tyffuerrij/ falsk oc suig/ men ieg skal nære meg met mit ansigtes swed/ oc æde mit eget brød/ met all troskaff oc ærlighed/ Item at ieg skall hielpe till/ at min nestes gots (lige som mit eget) skall icke falskelige/ met tyffuerij oc bedregerij/ vordet hanom affuent eller bortaget/ Jeg lærer ocsaa her/ at Gud beskytter oc beskermer/ formedelst dette bwdord/ mit eget gots/ meg till gode oc gaffn/ aff sin faderlige forsyn oc store aluorlighet/ i det/ hand vill att ingen skall stiæle fra meg mit gots oc næring/ oc hwo som dette bwd offuertræder da haffuer Gud laugt straff der til/ oc befalet bødelen gallie oc reeff/ oc der som Bøddelen kand det icke straffe/ saa straffer hand || det selff/ at saadane menneske vordet paa det siste vselige/ arme/ oc euige stackarle/ som mand plæger at sige hoss de Tyske/ En tyff i vngdomen/ en staadere vti alldomen/ Item den tredie arffuing/ skal icke side glader aff vretfonget gots/ oc som wallen siger/ male quesit male perdit.

Der nest/ tacker ieg Gud/ for sin euige veluillighed oc godhed/ som saadan lærdom haffuer giffuet meg/ oc den gantske 282 verden/ till en vern oc beskerkelse/ offuer mine timelige ting/ som hand haffuer giffuet meg/ For der som hand icke selff taage saa vare paa vor ting/ oc hulde oss denom till gode/ da skulle ingen aff oss/ beholde en pending/ eller en skiffue brød hieme till sit.

For det tredie/ Bekender ieg alle mine synder oc vtagnemelighed/ om ieg haffuer falsket naagen/ oc atspurt mit gaffn/ met min nestes skade/ om ieg haffuer handlet vtrolige met min neste vti køb/ sall/ oc saadan anden handel/ etc.

For det fierde/ Beder ieg om Guds || naade/ at ieg met den ganske verden motte grangiffuelige offuerweye/ oc indsette dette bwdord i mit hierte/ oc der effter forbedre mit leffnet/ oc at alle falskhed oc swig/ raaff/ finantzter/ oc snedighed/ met all vræt/ motte ia mere oc mere forminskes oc afflægges/ oc snarlige paa det siste/ formedelst den yderste domme dag/ aldeles bortages oc ødelægges/ det er alle Christne menneskes/ ia/ alle creatures ydmyge begæring/ som Paulus scriffuer til de Romere vti det viij. Cap.

Det ottende bwdord. Du skalt icke bære falskt vidnesbyrde mod din neste.

DEtte bwdord lærer oss først/ at holde sandhed for øygen/ oc at fly alle løgen oc forfengelighed/ at wy kunde gerne høre oc tale got om andre/ oc vende alting || till det beste/ Oc dette bwdord/ er en ret muer oc vold/ at beskerme vort gode røchte/ heder oc ære/ oc vskyldighed met/ mod saa monge listige/ falske/ oc bagtalendes tunger/ mod alle løgnafftige oc suigefulde ord/ huilcke Gud vil saa suarlige skaffe/ som de andre synder der tilforn omtalet er.

Der nest/ bør meg at tacke Gud/ baade for denne lærdom oc beskerkelse/ som hand meg i dette bwdord giffuet haffuer.

For det tredie/ skulle vij bekende/ huorlunde vij haffue 283 fremdraget vort leffnet/ vti saadane sware synder/ som ere/ løgn/ suigefulde ord/ bagtalelse/ oc falske vidnesbyrde/ met huilcke vij haffue forført vor neste/ oc gjort hanom skade/ paa sit gode rychte/ heder oc ære/ oc vskyldighed/ huilcke oss haffde burt at forsware oc beskerme/ lige som vort eget rychte/ heder oc ære.

For det fierde/ bede wij Gud om hielp oc trøst/ at vij kunde faa naade/ till at holde dette bwdord her effter/ oc till at rettelige bruge vor tunge/ till vor nestes forbedring vti alle maade. ||

Det niende oc tiende bwdord. Du skalt icke begære din nestes huss ey heller hans hustru.

DEtte bwdord lærer oss i det første/ at vij skulle icke vende vor nestes gots/ eller andet hwad hans er/ til oss/ met naagen finantzer eller rettighed/ som vij kunde lade oss tække der till at haffue/ vnder et falskt skin/ lige som vij haffde ret met at fare/ men at vij skulle hielpe hanom till at beholde sit/ oc emodstaa den som hanom det vill frauende/ lige som vij vilde vort eget skulde foruares oc beskermes oss till gode/ oc dene bwdord/ er en vern oc vold/ mod atskillig surfittighed/ kraagelaw/ finantz/ omslaw/ selsin prackt/ oc suigefulde paafund/ som denne verdens børn/ aagerkarle/ tingstude/ spitzbaaffuer/ hugstere/ trøglere/ oc vretferdige kiøbmend bruge till at kratze/ riffue/ oc skrabe till samem met ret oc vret/ indtil saa lenge || at de faa deres rette fortiente løn/ pine oc straff som denom visselige bider oc tilstaar.

For det andet/ skulle vij tacke Gud for saadan en mechtig oc merckelig/ velgerning/ at hand vil haffue oss/ met alt det som oss tilhører beuarede/ oc beskermede vti alle maade.

For det tredie/ skulle wy bekende vore synder/ som vij haffue bedreffuet/ mod dette bwdord oc denom angre vti vort hierte/ oc bede om naade oc syndsens forladelse.

284

For det fierde/ skulle vij bede oc begære/ hielp oc naade/ till at forbedre vor leffnet/ saa at vij kunde ia mere oc mere rette oss effter desse bwdord.

Der som naagen haffuer nu saa long tid oc rwm till/ oc er beskicket i sin aand till at bede/ da kand hand vti lige saadane maade/ offuerløbe oc gøre en firefolt snoder krantz aff Credo/ eller den hellige Tro/ som skiffes oc deles vti iij hoffuetstøcke/ oc artickel effter de iij Personer vti Guddomen. ||